

Omschakeling naar alternatieve systemen vraagt inspanning

De Europese Commissie schudde in 1999 de pluimveewereld door elkaar met haar nieuwe richtlijn. Richtlijn 1999/74/EG bepaalt de minimumnormen waaraan huisvesting en het management van de leghennenhouderij moeten voldoen. De richtlijn is vooral gericht op het verbeteren van het welzijn van leghennen. Het verbod op conventionele batterijkooien vloeit hier uit voort; deze voldoen niet aan de welzijnsnormen die de richtlijn voorschrijft. Als sociale dieren zouden hennen namelijk hun gedragsbehoeften niet voldoende tot uiting kunnen brengen in batterijkooien. Vanaf 2012 mag dus geen enkele hen in Europa nog gehuisvest worden in de conventionele batterijkooien. Voor veel pluimveehouders zorgt dit voor grote veranderingen op het bedrijf, omdat de overgrote meerderheid van de hennen in Vlaanderen in batterijkooien gehuisvest wordt. Vele leghennenhouders zullen stallen moeten (ver)bouwen en omschakelen naar een alternatief systeem van leghennen houden.

Alternatieven voor batterijkooien

Alternatieve systemen zijn opgedeeld in kooi- en niet-kooisystemen. Daarbij worden systemen als kooi beschouwd als ze van buitenaf bediend worden, en waar de diervoorzorg niet tot bij de dieren komt. Tot deze groep behoren verrijkte kooien en kleinvolières (ook wel koloniehuisvesting genoemd). De alternatieve kooisystemen verschillen van batterijkooien doordat hennen in grotere groepen (5 tot 100 hennen) en aan lagere dichtheid (750 cm² versus 550 cm² per hen) gehuisvest worden. Ook moeten legnesten, zitstokken, scharrelruimte of stofbad en nagelgarnituur beschikbaar zijn voor de hennen. Kleinvolièrehuisvestingssystemen zijn ruimere kooien dan de verrijkte kooien, doorgaans voor groepsgroottes van 40 tot 60 dieren. Voor de kleinvolière gelden strengere minimumstandaarden. De kooien zijn minimum 25.000 cm² groot, met een minimumhoogte van 50 cm en de oppervlakte per hen is 900 cm². Ook aan de voorzieningen worden strengere eisen

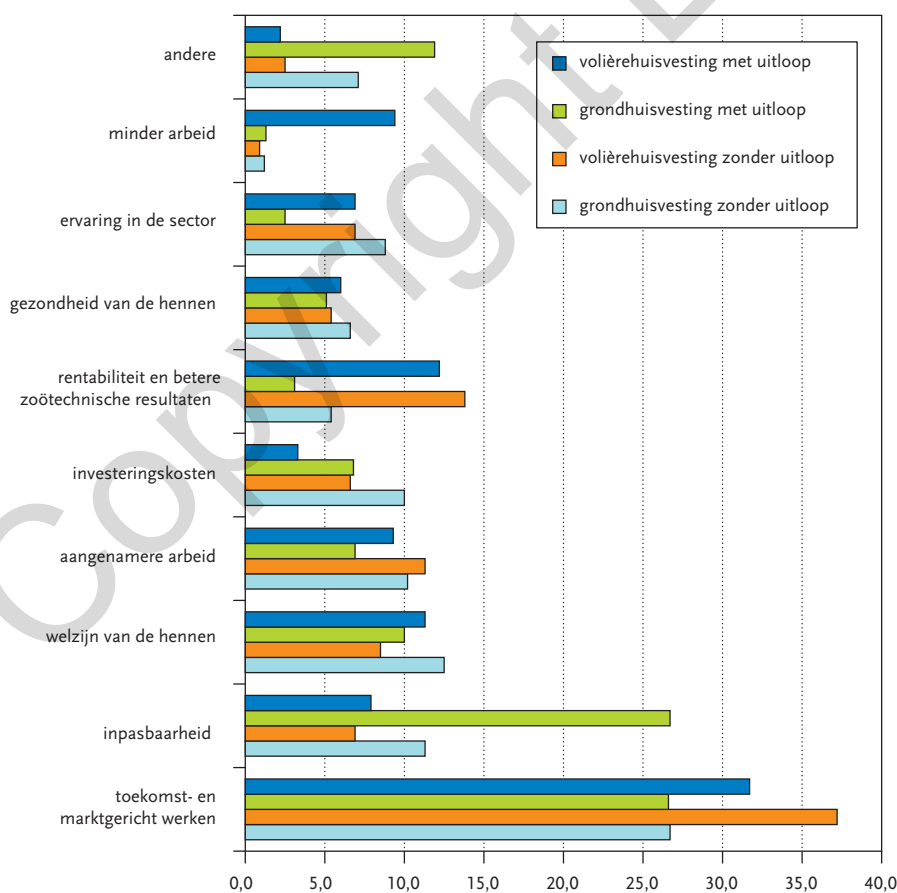
gesteld, zo moeten zitstokken bijvoorbeeld op 2 verschillende hoogtes aangebracht worden. In Duitsland (sinds 2010) en in Nederland (vanaf 2022) zal de kleinvolière het enige kooisysteem zijn dat nog toegestaan is.

Tot de groep niet-kooisystemen behoren grondhuisvesting en volièrehuisvesting. Bij deze systemen wordt een opdeling gemaakt naar het aantal niveaus met roosters dat beschikbaar is voor de hennen en naar de aanwezigheid van uitloop. Grondhuisvestingssystemen bestaan uit een scharrelruimte en een beun met roosters. Bij volièrehuisvesting zijn verschillende niveaus beschikbaar voor de hennen, boven het vloeroppervlak worden een of meer leefvloeren gecreëerd, deze bestaan meestal uit een rooster met daaronder een mestband. De bedoeling is de stal optimaal te benutten, dus niet enkel in de lengte en in de breedte, maar ook in de hoogte.

Met het oog op deze veranderingen in de leghennensector werd begin vorig jaar een enquête gehouden door ILVO-Dier; Vlaamse overheid (ADLO) en de Vakgroep Fysiologie en Biometrie van de UGent. Er werden 232 enquêtes verstuurd naar Vlaamse leghennenhouders; de respons bedroeg 60%. Onderwerp van de enquête was de introductie van alternatieve huisvestingssystemen. De bevroegde leghennenhouders zijn allemaal leghennenhouders met meer dan 350 hennen, dit zijn allemaal bedrijven in Vlaanderen die moeten voldoen aan richtlijn 1999/74/EG. De enquête beoogde in de eerste plaats een beter en vollediger zicht te krijgen op de recente en toekomstige evoluties binnen de sector. Een tweede doel van de enquête was het bundelen van subjectieve gebruikservaring van leghennenhouders die al werken met een alternatief huisvestingssysteem.

Situatie in Vlaanderen

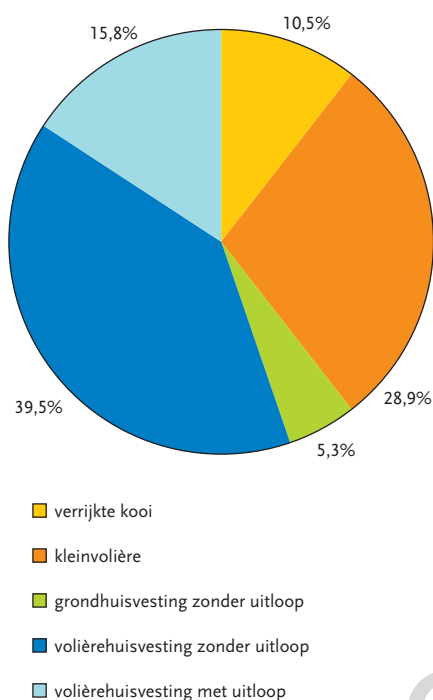
Van de leghennenhouders die deelnamen aan de enquête heeft 54,3% nog geen alternatief huisvestingssysteem, 5,7% van de leghennenhouders heeft batterijkooien en een alternatief systeem en 40% heeft enkel een alternatief systeem. Indien deze cijfers omgerekend worden naar aantal hennen zien we dat slechts 32,5% van de hennen gehuisvest worden in een alternatief systeem. Wanneer we deze cijfers vergelijken met omliggende landen blijkt dat de omschakeling naar alternatieve syste-

Figuur 1 Keuzecriteria in functie van het huisvestingssysteem

men in Vlaanderen relatief traag gebeurt. In Nederland is het aandeel leghennen dat gehuisvest wordt in batterijkooien (cijfers 2009) kleiner dan in Vlaanderen (40,8% ten opzichte van 67,2% in Vlaanderen). Dit duidt er op dat Nederland al veel verder staat in de omschakeling. Ook in andere landen zoals Duitsland, Ierland, het Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Zweden en Oostenrijk is dat zo.

De resultaten van de enquête tonen dat in Vlaanderen grondhuisvesting (met 15% van de hennen, 33% van de stallen) van de alternatieve huisvestingssystemen het grootste huisvestingssysteem is, gevolgd door volièrehuisvesting (15% van de hennen, 10% van de stallen). Het aan-

Figuur 2 Geplande systemen van pluimveehouders met plannen voor de bouw van een alternatief huisvestingssysteem voor januari 2012

deel verrijkte kooien en kleinvolières is momenteel zeer laag in Vlaanderen. Bij leghennenhouders die al omgeschakeld zijn, werd gepeild naar de reden voor de keuze voor een bepaald systeem. Vooral het 'toekomst- en marktgericht produceren' blijkt het belangrijkste keuzecriterium (figuur 1, p. 7). Voor bedrijven met uitloop zou dit nog belangrijker zijn dan voor bedrijven zonder uitloop. Daarnaast is ook de inpasbaarheid binnen het bedrijf (op het vlak van gebouwen, beschikbare arbeid, afzetkanalen, ...) een belangrijke keuzecategorie. Wat opvalt is dat ook het welzijn van de hennen belangrijk wordt geacht bij de keuze voor een bepaald systeem.

In de enquête werd ook aan alle leghennenhouders (met en zonder ervaring met alternatieve systemen) gevraagd hoe ze algemeen en op specifieke vlakken staan tegenover de verschillende alternatieve huisvestingssystemen. Bij pluimveehouders scoren de alternatieven enkel voor dierenwelzijn beter dan de conventionele batterijkooien. Voor arbeid (zowel soort arbeid als hoeveelheid arbeid), diergezondheid, productie en rentabiliteit scoren alle alternatieve systemen slechter dan de batterijkooi. Verrijkte kooien scoren wel beter dan grond- en volièrehuisvesting op het vlak van arbeid, diergezondheid en productie. Dit toont aan dat het vertrouwen van de leghennenhouders in de alternatieve systemen nog niet erg hoog is. In de enquête werd aan leghennenhouders die al een alternatief systeem hebben, gevraagd naar de tevredenheid over het gekozen systeem. Uit de enquête blijkt dat de meeste leghennenhouders vrij tevreden zijn over het gekozen alternatieve huisvestingssysteem. Het wantrouwen dat leghennenhouders hebben tegenover de alternatieve huisvestingssystemen is dus niet geheel gegrond als men naar de gebruikers luistert. We moeten wel vermelden dat de enquête rond februari-maart 2010 afgenomen werd en de prij-

zen voor de klasse 0, 1 of 2 eieren (eieren uit niet-kooihuisvestingssystemen) hoog waren in deze periode.

Leghennenhouders met plannen kiezen voornamelijk (figuur 2) voor volièrehuisvesting zonder uitloop (39,5%), kleinvolière (28,9%), volièrehuisvesting met uitloop (15,8%) en verrijkte kooien (10,5%). Slechts een minderheid kiest voor grondhuisvesting met uitloop en niemand van de bevroegde pluimveehouders heeft plannen voor de bouw van een grondhuisvestingssysteem zonder uitloop. Leghennenhouders die plannen hebben voor de bouw van een ander systeem, geven aan dat de belangrijkste reden voor de keuze van het systeem het toekomst- en marktgericht produceren is. Maar ook rentabiliteit en het behalen van betere zoötechnische resultaten scoren hoog. De plannen tonen aan dat het meest voorkomende huisvestingssysteem de volièrehuisvesting zonder uitloop zal worden. Dit ligt in lijn met de situatie in Zweden, waar de batterijkooien al langer verboden zijn. Maar ook het aandeel verrijkte kooien en kleinvolièresystemen zal in grote mate stijgen.

Besluit

Uit de enquête blijkt dat slechts een kwart van de Vlaamse leghennenhouders zonder alternatief huisvestingssysteem al plannen heeft voor de bouw van een alternatief systeem voor 2012. Leghennenhouders die niet voor januari 2012 omschakelen, zullen genooddaakt zijn de leghennentak op het bedrijf te stoppen of de stallen tijdelijk leeg te laten staan. Als belangrijkste reden voor het ontbreken van concrete plannen werd aangeduid dat het financieel interessanter is de batterijkooien zo lang mogelijk te benutten. Een tweede reden die hoog scoort, is het voornemen om te stoppen met het houden van leghennen. Deze reden wint aan belang bij oudere leghennenhouders.

In Vlaanderen verloopt de omschakeling naar alternatieve systemen voor het houden van leghennen zeer traag. Veel leghennenhouders hebben nog geen plannen voor de bouw van een ander systeem en de vraag is of zij omgeschakeld zullen zijn voor 2012. Grondhuisvesting zonder uitloop was begin vorig jaar het belangrijkste alternatieve systeem in Vlaanderen, gevolgd door volièrehuisvesting zonder uitloop. Maar de plannen tonen aan dat de alternatieve kooihuisvestingssystemen aan belang zullen winnen en dat volièrehuisvesting het meest voorkomende systeem zal worden. ■

Machteld Staes behaalde met haar eindwerk 'Enquête huisvesting van leghennen' een master in de biowetenschappen, optie plantaardige en dierlijke productie, aan de Hogeschool Gent. Ze stuurde dit artikel in voor de Boerenbond Persprijs 2010.

Voorbeeld van een volièrehuisvestingssysteem.